

The background of the cover is a minimalist line drawing of a room. It features a central double door with a handle, flanked by two windows with curtains. The floor is scattered with several oval shapes, possibly representing stones or debris. A signpost stands in the foreground on the right side.

F R E D R I K
B A K M A N

UZNEMIRENI LJUDI

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Fredrik Backman

FOLK MED ÅNGEST

Copyright © Fredrik Backman 2019

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ova knjiga je posvećena glasovima u mojoj glavi,
mojim najneobičnijim prijateljima.

I mojoj ženi, koja živi sa nama.

PRVO POGLAVLJE

Imamo pljačku banke. Talačku krizu. Hitac iz pištolja. Hodnik pun policajaca koji samo što nisu upali u stan. A do svega toga došlo je lako, mnogo lakše nego što bi se to možda moglo pomisliti. Bila je potrebna samo jedna baš, baš loša ideja.

Ovo je priča o mnogo čemu, ali pre svega o idiotima. Zato treba odmah reći da je uvek veoma lako proglasiti druge ljude idiotima, ali samo ako zaboravite da je skoro uvek idiotski teško biti ljudsko biće. Naročito ako imate i druge ljude prema kojima pokušavate da budete barem donekle pristojno ljudsko biće.

Jer u današnje vreme se od svakoga očekuje da izađe na kraj sa neshvatljivom količinom stvari. Treba da imate posao, i gde da živite, i porodicu, i treba da plaćate porez i imate uvek čist veš i setite se lozinke za svoj prokleti vaj-faj. Neki među nama nikada ne uspeju da uspostave kontrolu nad haosom, pa se naši životi samo, eto, odvijaju, Zemlja juri kroz svemir brzinom od dva miliona kilometara na sat,

a mi svuda po njenoj površini drhtimo od panike, kao neke zaboravljene čarape. Naša srca su sapuni koji nam iskliznu iz ruku čim se na sekund opustimo, i ona tada umeju nekud da odlepršaju, pa se zaljubljuju i slamaju, eto, tek tako. Mi ne upravljamo time. I zato naučimo da se pretvaramo, sve vreme, bilo da je u pitanju naš posao, naš brak, naša deca ili bilo šta drugo. Pretvaramo se da smo normalni, da imamo opšte obrazovanje, da znamo šta znači „stopa amortizacije“ i „inflatorna kretanja“. Da znamo kako seks funkcioniše. A prava istina je da o seksu znamo isto onoliko koliko i o kablovima sa USB priključkom, a za te prokletinje su nam uvek potrebna barem četiri pokušaja. (Pogrešno, pogrešno, pogrešno, EVO, najzad je ušao!) Pretvaramo se da smo dobri roditelji, a zapravo se jedino bavimo time da obezbeđujemo klincima hranu i odeću, i grdnju ako strpaju u usta žvaku koju su pronašli na podu. Jednom smo imali akvarijumske ribice i sve su uginule, a otprilike i ne znamo baš mnogo više o deci nego o akvarijumskim ribicama, pa nas ta odgovornost svakog jutra načisto prestravi. Nemamo nikakav plan, samo pokušavamo da preguramo dan, jer sutra stiže sledeći.

Ponekad osećamo bol, strašan bol, i to ni zbog čega drugog osim zbog toga što nam se čini kao da nismo u svojoj koži. Ponekad nas obuzme panika jer treba platiti račune i moramo da budemo odrasli a ne znamo kako, jer je zaista zastrašujuće lako pretrpeti neuspeh u tome.

Jer svako nekog voli, i svako ko nekog voli imao je bar poneku očajnu noć tokom koje je ležao budan, nastojeći da izračuna kako sebi da priušti da i dalje bude ljudsko biće. Ponekad nas to navede da uradimo neke stvari koje nam se naknadno čine neshvatljivim, ali su tada delovale kao jedini izlaz.

* * *

Jedna jedina baš, baš loša ideja. To je sve što je potrebno.

Na primer, jednog jutra je izvesna tridesetdevetogodišnja osoba napustila kuću sa pištoljem u ruci, a to nam, kad se ovako naknadno osvrnemo na to, deluje neshvatljivo idiotski. Jer ovo je dakle priča o talačkoj krizi, ali nije trebalo to da bude. Odnosno, hoću reći, trebalo je da bude priča, ali nije trebalo da u njoj bude talačka kriza. Trebalo je da bude pljačka banke. Ali onda je, eto, sve pomalo otišlo dođavola, jer to se ponekad događa sa pljačkama banaka. I tako je ta tridesetdevetogodišnja osoba pobešla, ali nije imala plan za bekstvo, a sa planovima za bekstvo stvari stoje baš onako kako je mama te osobe uvek govorila kada bi osoba kao malo dete zaboravila kocke leda i kriške limuna u kuhinji, pa zatim morala trkom da se vraća po njih: „Ko nema u glavi, ima u nogama!“ (Ovde treba napomenuti da se kada je umrla, mama osobe koja je postala pljačkaš banke u tolikoj meri sastojala od džina i tonika da se nisu usudili na kremaciju zbog opasnosti od eksplozije, ali dobrih saveta joj nikada nije nedostajalo.) I tako se, naravno, posle pljačke banke koja na kraju nije ispala nikakva pljačka, pojavila policija, a tada je ova osoba pljačkaš potrčala koliko je noge nose, istrčala na trotoar, pa preko ulice, i uletela na prva vrata koja su iskrsla pred njom. Možda je malo preoštro nazvati pljačkaša „idiotom“ samo zbog toga, ali... znate i sami. To u svakom slučaju nije bilo naročito bistro. Naime, vrata su vodila do stepeništa, bez ikakvih drugih izlaza, pa pljačkašu nije bilo druge nego da potrči gore.

Vredi dodati i to da je ovaj pljačkaš imao sasvim normalnu kondiciju za jednog tridesetdevetogodišnjaka. Što će reći da pljačkaš dakle nije bio jedan od onih

tridesetdevetogodišnjaka iz velikih gradova koji se bore protiv krize izazvane nastupajućom četrdesetom godinom time što kupuju preskupe biciklističke helanke i plivačke kape zato što u duši imaju crnu rupu koja se hrani slikama sa *Instagrama*, već pre od tridesetdevetogodišnjaka koji svakodnevno konzumiraju sir i pšenično brašno na način koji bi se sa čisto medicinskog gledišta morao okarakterisati pre kao poziv u pomoć nego kao ishrana. Dakle, pljačkaš je dostigao poslednji sprat sa širom otvorenim žlezdama i disanjem koje se obično povezuje sa klubovima od one vrste koji zahtevaju tajnu lozinku izgovorenu kroz prozorče na vratima pre nego što vas puste unutra. Dakle, šanse da umakne policiji u tom trenutku bile su najblaže rečeno nepostojeće.

Ali pljačkaš se pukim slučajem baš u tom trenutku okrenuo i otkrio da su vrata jednog stana otvorena. Naime, dogodilo se da je taj stan bio na prodaju, pa se unutra odvijalo otvoreno pokazivanje stana sa puno zainteresovanih. I tu je dakle pljačkaš utrčao, zadihan i obliven znojem, sa pištoljem u pripravnosti, i tako je došlo do talačke krize.

I zatim je ispalo onako kako je ispalo: policija je opkolila zgradu, pojavili su se novinari, događaj je dospeo i na televiziju. Sve se to odvijalo nekoliko sati. Zatim je pljačkaš, naravno, odustao. Nije ni imao drugog izbora. I tako je svih osam osoba, sedmoro potencijalnih kupaca i jedna agentkinja za nekretnine, pušteno na slobodu. Minut-dva kasnije, policija je upala u stan. Ali zatekla ga je praznog.

Niko ne zna kuda je pljačkaš nestao.

I to je zapravo sve što vam je potrebno da znate ovako unapred. Priča sada počinje.

DRUGO POGLAVLJE

Pre deset godina jedan čovek je stajao na jednom mostu. Ova priča se ne bavi tim čovekom. Dakle, u ovom trenutku nema potrebe da mislite o njemu. Ali naravno, sada ne možete prestati da mislite na njega, to je kao kad vam kažu „nemojte da mislite na kolače“, i vi odmah pomislite na kolače. Nemojte da mislite na kolače!

Samo treba da znate da je pre deset godina jedan čovek stajao na jednom mostu. Na samom vrhu ograde, visoko nad vodom, na kraju svog života. Sada više nemojte da mislite na to. Mislite na nešto lepše.

Mislite na kolače.

TREĆE POGLAVLJE

Dan je uoči dočeka Nove godine u jednom ne naročito velikom gradu. U sali za saslušanja unutar policijske stanice sede jedan policajac i jedna agentkinja za nekretnine. Policajac izgleda kao da mu je jedva dvadeset godina, ali je verovatno stariji, dok agentkinja za nekretnine izgleda kao da je prešla četrdesetu, ali je verovatno mlađa. Policajac ima na sebi malčice premalu uniformu, agentkinja malčice preveliki sako. Agentkinja izgleda kao da bi želela da se nalazi negde drugde, policajac nakon poslednjih petnaest minuta razgovora izgleda kao da bi želeo da se agentkinja nalazi negde drugde. Kada se agentkinja za nekretnine nervozno osmehnula i otvorila usta da nešto kaže, policajac je udahnuo i izdahnuo na takav način da nije bilo sasvim lako zaključiti da li to uzdiše ili trese nos.

„Samo mi odgovorite na pitanje“, zamolio je.

Agentkinja je žurno klimnula glavom i uzviknula:

„Šta ima?“

„Samo mi odgovorite na pitanje, kad vam kažem!“, ponovio je policajac, sa izrazom lica uobičajenim kod odraslih

ljudi koji su se u nekom trenutku tokom detinjstva razočarali u život, i zatim se više nikada nisu oporavili od toga.

„Pitali ste me kako se zove moja agencija za nekretnine!“ , istrajavala je agentkinja, pritom dobujući prstima po stolu, i to tako da je policajac poželeo da na nju baci neki predmet sa oštrim uglovima.

„Ne, nisam, pitao sam vas da li je počinitelj koji vas je držao kao taoca zajedno sa...“

„Zove se ŠTA IMA! Valjda shvatate? Naime, kada kupujete stan, želite da znate ŠTA sve IMA u tom stanu, zar ne? I tako, kada se javljam na telefon, uvek kažem: Dobar dan, dobili ste Agenciju za nekretnine *Šta ima!* Dakle, ŠTA IMA?“

Agentkinja za nekretnine je upravo prošla kroz jedno traumatično iskustvo, pretili su joj pištoljem i držali je kao taoca, a posle toga bi svako pričao pomalo nepovezano. Policajac se trudio da ostane strpljiv. Snažno je pritisnuo palčevima obrve, kao da se nada da su u pitanju dva dugmeta koja će, ako ih bude držao zajedno pritisnuta deset sekundi, vratiti stvarnost na fabrička podešavanje.

„O...kej. Ali sada moram da vam postavim nekoliko pitanja o stanu i počinioću“, proštenjao je.

Ovo je i za njega bio naporan dan. Policijska stanica je mala, resursi ograničeni, ali stručnosti ne nedostaje. Pokušao je da to preko telefona objasni nekom šefu šefovog šefa odmah posle talačke krize, ali je naravno bilo uzalud. Sada su nameravali da pošalju neku specijalnu istražnu grupu iz Stokholma da preuzme čitav posao. Šef nije naglasio reči „istražna grupa“ nego „Stokholm“ dok je to izgovarao, kao da treba imati supermoći da bi se došlo iz prestonice. To je pre dijagnoza, dođavola, pomislio je policajac. Palčevi su mu ostali na obrvama, jer mu je ovo bila poslednja šansa da

šefovima pokaže kako može sam da izađe na kraj sa ovim, ali kako to da izvede ako ima svedoke poput ove ovde?

„Oki-doki!“ ,zacvrkutala je agentkinja za nekretnine, kao da je to stvarno reč koja nešto znači.

Policajac je začkiljio u svoje beleške.

„Zar ovo nije neobičan dan za pokazivanje stana? Dan uoči dočeka Nove godine?“

Agentkinja za nekretnine odmahnu glavom, a lice joj se razvuče u kez.

„Nema loših dana kada je u pitanju Agencija za nekretnine ŠTA IMA!“

Policajac je duboko udahnuo, nekoliko puta.

„Okej. Idemo dalje. Kada ste ugledali počinioca, koja vam je bila prva reakc...“

„Zar niste rekli da ćete prvo postavljati pitanja o stanu? Rekli ste o 'stanu i počiniocu', pa sam pomislila da prvo dolazi na red...“

„Okej!“ ,zareža policajac.

„Okej!“ ,zacvrkuta agentkinja.

„Onda u vezi sa *stanom*: da li vam je dobro poznat njegov raspored?“

„Naravno da jeste, pa ja sam agentkinja za nekretnine!“ , odgovori agentkinja, ipak se suzdržavši da ne doda „iz Agencije za nekretnine ŠTA IMA! DAKLE, ŠTA IMA?“ , pošto je policajac već izgledao kao da priželjkuje da je municiji iz njegovog službenog pištolja malo teže ući u trag.

„Možete li da ga opišete?“

Agentkinja se sva ozari.

„Prava bombona! Ovde govorimo o jedinstvenoj prilici da pribavite ekskluzivno stanarsko pravo u mirnom kraju, koji se ipak nalazi nadomak gradske vreve. Otvoren raspored! Mnogo svetlosti!“

Policajac je prekide.

„Mislio sam na to da li postoje ostave, skriveni prostori, nešto u tom smislu...?“

„Vi ne volite otvoren raspored? Više vam se dopadaju zidovi? Naravno, i zidovi su sasvim u redu!“, odgovorila je agentkinja ohrabrujućim tonom, ali ipak uz nekakav prizvuk kao da prema njenom iskustvu ljudi koji vole zidove pripadaju istoj onoj vrsti ljudi koji vole bodljikavu žicu.

„Da li, na primer, postoje neki plakari koji nisu...?“

„Jesam li pomenula mnogo svetlosti?“

„Jeste.“

„Postoje naučna istraživanja o tome da nas svetlost razveseljava! Jeste li znali za to?“

Policajac je izgledao kao da ne želi da mu iko nameće svetlost. Neki ljudi žele da sami odlučuju o tome koliko će srećni biti.

„Možemo li da se držimo teme?“

„Oki-doki!“

„Da li u stanu postoji neki prostor koji nije označen na crtežu?“

„A ceo kraj je prosto savršen za decu!“

„Kakve sad to ima veze?“

„Samo sam htela da napomenem. ŠTA sve stan IMA, znate. Tamo je za decu prosto savršeno! Odnosno, dobro... znate već, ako zanemarimo ovu današnju talačku krizu. Ali nezavisno od toga: savršeno je za decu! A znate i sami kakva su deca, ona prosto obožavaju policijske automobile!“

Agentkinja za nekretnine je veselo zavrtela rukom kroz vazduh, imitirajući policijsku sirenu.

„Mislim da je to melodija kamioneta sa sladoledom“, skrenuo joj je pažnju policajac.

„Ali ipak, razumete šta hoću da kažem“, nije se predavala agentkinja.

„Moraću da vas zamolim da mi samo odgovarate na pitanja.“

„Izvinite. Šta ste me ono pitali?“

„Koliko je tačno veliki stan?“

Agentkinja se zbunjeno osmehnu.

„Zar me nećete pitati nešto o pljačkašu? Mislila sam da ćemo pričati o pljački.“

Policajac je toliko snažno stegnuo vilice da je delovao kao da pokušava da diše kroz nokte na nogama.

„Naravno. Okej. Pričajte mi o počiniocu. Koja je bila vaša prva reakcija kada...“

Agentkinja ga žustro prekide: „Pljačkaš? Aha! *Pljačkaš* je dakle utrčao pravo u stan usred pokazivanja i uperio pištolj u sve nas! A znate li zašto?“

„Ne.“

„Otvoren raspored! U suprotnom pljačkaš nikada ne bi mogao da uperi pištolj u sve nas *istovremeno!*“

Policajac je protrljao obrve.

„Okej, onda da probamo ovako: da li u stanu ima nekih dobrih skrovišta?“

Agentkinja za nekretnine je zatrepkala tako polako da je izgledala kao da je upravo shvatila šta treba da radi.

„Skrovišta?“

Policajac je zabacio glavu i namršteno pogledao u plafon. Mama mu je oduvek govorila da policajci nisu ništa drugo do dečaci kojima nikada nije pao na pamet neki drugi san. Sve dečake pitaju „šta hoćeš da budeš kad porasteš?“ i skoro svi u nekom trenutku odgovore „policajac!“, ali većina kasnije poraste i dođe na neku bolju ideju. Na trenutak je pozeleo da se to desilo i sa njim, jer bi mu dani tada možda bili malo

manje komplikovani, baš kao i porodični odnosi, možda. Njegova mama je uvek bila ponosna na njega, to treba reći, jer nije ona zapravo bila nezadovoljna njegovim izborom posla. Ona je bila sveštenica, a to je takođe posao koji se ne svodi samo na puko otaljavanje, pa ga je razumela. S druge strane, njegov tata nije odobravao što je obukao uniformu. Razočaranje uzrokovano time možda je i dalje opterećivalo mladog policajca, jer je izgledao iscrpljeno kada je ponovo okrenuo glavu prema agentkinji za nekretnine.

„Da. Naime, sve vreme pokušavam to da vam objasnim: mi mislimo da je počinitelj i dalje u stanu.“

ČETVRTO POGLAVLJE

Istina je da su, kada je pljačkaš odustao, svi taoci pušteni istovremeno, kako agentkinja za nekretnine tako i svi zainteresovani kupci. Jedan policajac je držao stražu u hodniku ispred stana kada su izašli, a za sobom su zatvorili vrata tako da su se sama zaključala, pa mirno nastavili niz stepenice, izašli na ulicu, posedali u policijske automobile koji su čekali ispred da ih odvezu odatle. Policajac pred ulaznim vratima sačekao je da se njegove kolege popnu stepenicama. Jedan pregovarač je pozvao pljačkaša. Ubrzo potom policajci su upali u stan, samo da bi otkrili da je prazan. Vrata balkona su bila zaključana, svi prozori zatvoreni, a drugih izlaza nije bilo.

I onda dakle nije potrebno da neko bude Stokholmljanin da bi prilično brzo došao do zaključka kako je neko od talaca pomogao pljačkašu da pobjegne. Ili da pljačkaš uopšte i nije pobjegao.

PETO POGLAVLJE

Okej. Jedan čovek je stajao na jednom mostu. Sada mislite o tome.

Prethodno je napisao jedno pismo i poslao ga, odveo decu u školu, pa se onda popeo na samu ogradu i tako stajao i gledao dole. Deset godina kasnije jedan neuspešni pljačkaš banke uzeo je za taoce osam osoba koje su prisustvovala pokazivanju stana. Ako stojite na mostu, imate pogled sve do balkona tog stana.

Sve to, naravno, nema nikakve veze sa vama. Ili možda ima malo. Jer vi ste valjda obično, dobronamerno ljudsko biće? Šta biste vi uradili da ste videli nekog kako stoji na ogradi tog mosta? Tu ne biste mogli da pogrešite šta god da kažete, zar ne? Samo biste uradili bilo šta kako biste sprečili tog čoveka da skoči. Vi ga i ne poznajete, ali postoji taj instinkt koji nasleđujemo, i koji čini da ni strancima ne dopuštamo da oduzmu sebi život.

I tako biste pokušali da razgovarate s njim, da zadobijete njegovo poverenje, da ga nagovorite da odustane. Jer i vi

ste imali svoje strahove, i dane u kojima vas je bolelo sve ono što se ne vidi na rendgenskim snimcima, i to toliko da niste bili u stanju da to rečima opišete čak ni ljudima koji vas vole. Duboko u sebi, u sećanjima za koja možda i sami sebi poričemo da postoje, mnogi od nas znaju da je razlika između nas i tog čoveka na mostu manja nego što bismo želeli da bude. Većina odraslih je doživela neke zaista crne trenutke, pa čak ni oni prilično srećni ljudi nisu baš tako prokleta srećni sve vreme, to vam je poznato. I tako biste pokušali da ga spasete. Jer život možete završiti i greškom, ali morate sami izabrati da skočite. Morate se popeti na nešto visoko i zakoračiti napred.

Ipak ste vi jedno dobronamerno ljudsko biće. Ne biste samo stajali i gledali.

ŠESTO POGLAVLJE

Mladi policajac je dodirnuo čelo vrhovima prstiju. Tamo je napipao čvorugu veliku poput bebine pesnice.

„Kako ste to zaradili?“, upitala je agentkinja za nekretnine, pritom delujući kao da zaista, zaista želi da uz to doda „šta ima?“.

„Dobio sam po glavi“, progundao je policajac, pa pogledao u svoje papire i upitao: „Da li je počinitelj izgledao kao da je navikao na baratanje vatrenim oružjem?“

Agentkinja se iznenađeno osmehnula.

„Mislite na... pištolj?“

„Da. Je li delovao nervozno, ili kao da je već mnogo puta ranije držao pištolj u ruci?“

Policajac je svojim pitanjem pokušavao da istraži da li agentkinja misli kako je pljačkaš možda bivši vojnik. Ali je agentkinja umesto toga veselo odgovorila: „O, ne, pa pištolj nije bio pravi!“

Policajac je začkljio prema njoj kao da nije siguran da li se šali ili je samo naivna.

„Zbog čega to kažete?“

„Pa videlo se da je u pitanju igračka! Valjda su i ostali to shvatili?“

Policajac je nekoliko trenutaka posmatrao agentkinju za nekretnine. Nije se šalila. U njegovom pogledu pojavila se trunčica saosećanja.

„Dakle, uopšte se niste... uplašili?“

Agentkinja odmahnu glavom.

„Ne, ne, ne. Ja sam shvatila da nismo zaista u opasnosti, znate. Pljačkaš uopšte nije bio u stanju da nekog povredi!“

Policajac je pogledao u svoje beleške. Shvatio je da nije shvatila.

„Želite li nešto da popijete?“, upitao je uviđavno.

„Ne, hvala. Već ste me to pitali“, bezbrižno je odgovorila agentkinja za nekretnine.

Policajac je odlučio da joj ipak donese čašu vode.

SEDMO POGLAVLJE

Istina je da nijedna od osoba koje su držane kao taoci nije znala šta se događalo između trenutka kada su njih oslobodili i policijskog upada u stan. Taoci su već bili posedali u automobile dole ispred zgrade i krenuli prema stanici kada su se policajci okupili u hodniku. Zatim su pozvali specijalnog pregovarača (koga je šef nad šefovima pozvao iz Stokholma pošto izgleda Stokholmljani smatraju samo po sebi jasnim da su jedini u stanju da razgovaraju telefonom) za pljačkaša u nadi da će ovaj pristati da sam izađe iz stana nenaoružan. Ali pljačkaš nije ništa odgovorio na to. Umesto toga se začuo pucanj iz pištolja. Kada su policajci razvalili vrata stana, bilo je već prekasno. Kada su ušli u dnevnu sobu, ugazili su u krv.

OSMO POGLAVLJE

U kafe-kuhinji policijske stanice mladi policajac je susreo starijeg policajca. Mlađi je došao po vodu, stariji je ispijao kafu. Njihov odnos je bio komplikovan, kao što je to često slučaj među policajcima iz različitih generacija. Na kraju karijere ljudi traže smisao, a na njenom početku traže neki cilj.

„Bro jutro!“, dreknuo je stariji.

„Zdravo, zdravo“, odgovorio je mlađi nezainteresovano.

„Rado bih te ponudio kafom, ali mi se čini da se još nisi priključio ljubiteljima kafe?“, iskezio se stariji policajac, kao da je to neka telesna mana.

„Nisam“, odgovorio je mlađi kao da su ga ponudili ljudskim mesom.

Stariji i mlađi nisu imali mnogo toga zajedničkog kada je reč o hrani i piću, ili zapravo o bilo čemu drugom, što je dovodilo do stalnih sukoba kada se nađu u istom policijskom autu u vreme ručka. Omiljeno jelo starijeg policajca bila je kobasica sa kioska na benzinskoj pumpi, sa pire-krompirom iz kesice, a kada bi skupljač posuđa u lokalnom restoranu pokušao da mu uzme tanjir petkom kada je dan za švedski

sto, užasnuto bi mu ga oteo obema rukama i dreknuo: „Gotovo? Pa danas je švedski sto! Znaćeš da je gotovo tek kada budem ležao ispod stola u fetusnom položaju!“ Omi-ljeno jelo mlađeg policajca je, ako pitate starijeg policajca, „ona tobožnja hrana, alge i morska trava i sirova riba, pošto je valjda umislio da je rak samac“. Jedan voli kafu, drugi čaj. Jedan gleda na sat dok radi da bi saznao hoće li uskoro ručak, drugi gleda na sat za vreme ručka da bi saznao hoće li uskoro nastaviti da radi. Stariji smatra da je za policajca najvažnije da radi ono što je ispravno, mlađi smatra da je najvažnije raditi ono što je pravilno.

„Jesi li siguran? Možeš da uzmeš i onaj, kako se zvaše, frapućino, a kupio sam i sojino mleko, mada ne bih voleo da znam kog su đavola muzli da bi ga dobili!“, grohotom se smejaio stariji, ali je istovremeno i upućivao zabrinute poglede mlađem.

„Mmm“, odgovorio je mlađi, i ne slušajući ga.

„Kako napreduješ sa saslušavanjem one agentkinje za nekretnine?“, doviknu mu stariji, tonom kao da ga pita u šali, da ne bi otkrio kako to čini iz obzira.

„Fino!“, odvratio mu je mlađi, sada već sve lošije prikri-vajući sopstvenu nervozu, pa pokušao da šmugne prema vratima.

„A ti si okej?“, upita stariji.

„Da, da, ja sam okej!“, prostenja mlađi.

„Samo sam mislio, znaš, posle onoga što se dogodilo, ako bi želeo da prič...“

„Okej sam“, insistirao je mlađi.

„Sigurno?“

„Sigurno!“

„A šta je sa...“, počeo je stariji, pokazujući glavom prema čvorugi na čelu mlađeg.

„Dobro je, nema nikakvih problema, a sada moram da idem.“

„Aha. Aha. A da li ti je potrebna pomoć u saslušanju te agentkinje?“, upitao je stariji, pokušavajući da se osmehne a da pritom ne gleda zabrinuto u cipele mlađeg policajca.

„Mogu to i sam.“

„Rado ću ti pomoći.“

„Ne, hvala!“

„Sigurno?“, povikao je stariji, ali je zauzvrat dobio samo sasvim sigurno ćutanje.

Kada je mlađi otišao, stariji je nastavio da sam ispija kafu u kuhinji. Stariji muškarci retko znaju šta bi trebalo da kažu mlađim muškarcima kako bi im pokazali da se brinu za njih. Toliko je teško pronaći reči kada je sve što želite da kažete samo: „Vidim da ti je teško.“

Na podu gde je stajao mlađi policajac sada su se nalazile male crvene mrlje. I dalje je imao krvi na cipelama, još to nije primetio. Stariji policajac je navlažio krpu za sudove i pažljivo obrisao pod. Prsti su mu drhtali. Možda mlađi i ne laže, možda je stvarno okej. Ali se za starijeg to i dalje nije moglo reći.

DEVETO POGLAVLJE

Mladi policajac je ponovo zakoračio u salu za saslušanja i spustio čašu sa vodom na sto. Agentkinja za nekretnine ga je pogledala i pomislila da izgleda kao jedan od onih koji otvaraju flaše piva pomoću kutijica sa duvanom za žvakanje. Mada inače nije videla ništa loše u tome.

„Hvala“, rekla je oklevajući, pogledavši u čašu sa vodom koju nije tražila.

„Moram vam postaviti još nekoliko pitanja“, izvinjavao se mladi policajac, uzimajući zgužvani list papira. Izgledao je kao crtež koji je nacrtalo neko dete.

Agentkinja za nekretnine je klimnula glavom, ali nije stigla ni da otvori usta pre nego što su se vrata oprezno odškrinula i stariji policajac se ušunjao u prostoriju. Agentkinja je primetila da su mu ruke malo predugačke u odnosu na ostatak tela, pa bi se, kada bi prosuo kafu, opekao negde ispod kolena.

„Zdravo... zdravo! Samo sam hteo da proverim da li vam je ovde možda potrebna pomoć...“, počeo je stariji policajac.

Mlađi policajac je prevrnuo očima.

„Nije! Hvala! Kao što sam ti maločas rekao, ovde je sve pod kontrolom.“

„Aha. Aha. Samo sam hteo da ponudim pomoć“, pokušao je ponovo stariji.

„Ne, ne, dodav... ne! Ovo je stvarno *neverovatno* neprofesionalno! Pa ne možeš tek tako da mi upadaš usred slušanja!“, zarezao je mlađi.

„Aha, izvinjavam se, samo sam hteo da proverim dokle ste stigli“, prošaputao je stariji, sada posramljen, i nesposoban da sakrije zabrinutost.

„Baš sam hteo da pitam nešto o crtežu!“, brecnuo se mlađi, kao da ga je neko zatekao kako udiše dim cigarete, pa se brani time da ju je samo pridržao nekom drugaru.

„Koga da pitaš?“, zapitao je stariji.

„Agentkinju za nekretnine!“, odbrusio mu je mlađi, pokazujući na agentkinju.

Ovo je, nažalost, inspirisalo agentkinju da odmah poskoči sa svoje stolice sa ispruženom rukom.

„Ja sam ta agentkinja! Iz Agencije za nekretnine *ŠTA IMA!*“

Agentkinja je napravila dramsku pauzu sa širokim kežom na licu, neopisivo zadovoljna sobom.

„Gospode bože, neće valjda ponovo...“, uzdahnu mlađi policajac, dok je agentkinja u međuvremenu prikupila snagu i uskliknula:

„Dakle, *ŠTA IMA?*“

Stariji policajac je upitno pogledao mlađeg.

„Tako ona sve vreme“, saopštio mu je mlađi, sa palčevima na obrvama.

Stariji policajac je začkiljio prema agentkinji, što mu je inače bio običaj kada se susretne sa neshvatljivim ljudima, a ceo životni vek skoro neprestanog čkiljenja podario je koži ispod njegovih očiju gustinu istopljenog sladoleda.

Agentkinja, koja je očigledno stekla utisak da je niko nije čuo prvi put, pojasnila je iako je niko ništa nije pitao: „Razumete? 'Agencija za nekretnine ŠTA IMA, dakle ŠTA IMA?' Kapirate? Jer svako želi da zna ŠTA u stanu...“

Stariji policajac je razumeo, čak se i nasmešio odajući joj poštovanje, ali je mlađi uperio kažiprst u agentkinju, pa učinio pokret odozgo nadole između nje i stolice.

„Sedite!“, rekao je tonom kakav se obično koristi za obraćanje deci, psima i agentima za nekretnine.

Agentkinja je prestala da se smeši. Nespretno se spustila na stolicu. Pogledala je prvo u jednog, pa u drugog policajca.

„Izvinite. Ovo mi je prvi put da sam na saslušanju u policiji. A sada valjda nećete da radite ono... znate već... dobar pandur i loš pandur? Valjda neće jedan da izađe po kafu, dok me drugi tuče telefonskim imenikom i viče GDE STE SAKRILI TELO?“

Agentkinja za nekretnine se nervozno nasmejala. Stariji policajac se malo osmehnuo, a mlađi baš nimalo, pa je agentkinja nastavila još malo nervoznije: „Ovaj, šalila sam se. Danas telefonski imenici više i ne postoje, pa mislim, šta biste onda mogli da uradite? Da me tučete ajpedom?“

Počela je da maše rukama kako bi ilustrovala zlostavljanje pomoću tablet računara i vikala nešto za šta su policajci pretpostavili da predstavlja agentkinjinu imitaciju policijskog žargona: „O, ne, jebiga, sad sam slučajno lajkovao bivšu na *Instagramu*! Obustavi! Obustavi!“

Mlađi policajac nije izgledao oduševljeno, zbog čega se agentkinja još više zabrinula. Stariji policajac se u međuvremenu nagnuo iznad beleški mlađeg policajca i upitao kao da se agentkinja uopšte ne nalazi u istoj prostoriji: „I, šta je rekla o crtežu?“

„Nisam još ni stigao da joj postavim pitanje, a ti si ušao i prekinuo me!“, odbrusio mu je mlađi.

„Šta sa crtežom?“, upita agentkinja za nekretnine.

„Pa evo, kao što sam nameravao da *kažem* pre nego što sam prekinut: pronašli smo ovaj crtež u hodniku i mislimo da ga je možda počinitelac izgubio. Želeli bismo da vi...“, počeo je mlađi policajac, ali ga je stariji prekinuo.

„A jesi li pričao s njom o pištolju?“

„Prestani da se mešaš!“, brecnu se mlađi.

Nakon čega je stariji razmahnuo rukama i promumlao: „Dobro de, izvini što uopšte postojim.“

„Nije bio pravi! Mislim, pištolj! Bio je igračka!“, žustro se ubaci agentkinja za nekretnine.

Stariji policajac je iznenađeno pogledao prvo nju, pa mlađeg policajca, pre nego što mu je šapnuo, na način koji samo ljudi određenih godina smatraju šaputanjem: „Šta... nisi joj rekao?“

„Šta to?“, upita agentkinja za nekretnine.

Mlađi policajac je uzdahnio i presavio crtež, pažljivo kao da presavija lice svog starijeg kolege. Zatim se okrenuo prema agentkinji.

„Da, upravo sam *nameravao* da dođem i do toga... znate, kada je počinitelac oslobodio vas i ostale taoce, i kada smo vas odvezli do policijske stanice...“

Stariji policajac je spremno pritekao u pomoć: „Počinitelac je pljačkaš, znate! E pa, upucao je samog sebe!“

Mlađi policajac je čvrsto stegnuo šake kako bi ih sprečio da zadave starijeg. Nešto je rekao, ali agentkinja za nekretnine nije čula ništa: njene slušne puteve već je ispunilo monotonu brujanje, koje se zatim pretvorilo u krčanje, šok je preuzeo kontrolu nad njenim nervnim sistemom. Mnogo kasnije će biti u stanju da se zakune kako je kiša dobovala

po oknima dok je sedela tamo, iako u sobi za saslušanja nije bilo prozora. Zurila je u policajce, opuštene donje vilice.

„Dakle... pištolj... ovaj, bio je...“, uspela je da izusti.

„Pištolj je bio pravi“, potvrdio je stariji policajac.

„Ja...“, počela je agentkinja, ali su joj usta bila isuviše suva da bi govorila.

„Evo! Uzmite malo vode!“, ponudio ju je stariji policajac, kao da ju je on tu doneo.

„Hvala... ja... ali, ako je pištolj bio pravi, onda smo svi mogli da... *izginemo!*“, prošaputala je i popila, retroaktivno prestravljena. Stariji policajac je autoritativno klimnuo glavom, uzeo beleške od mlađeg policajca i počeo nešto u njima da označava hemijskom olovkom.

„Možda bismo mogli da započnemo čitavo ovo saslušanje iz početka?“, predusretljivo je konstatovao stariji policajac, na šta je mlađi napravio kraću pauzu da bi izašao u hodnik i zalepio obrve za zid.

Kada su se vrata zalupila, stariji je poskočio. Teško ide ovo sa rečima kada čovek ostari i mlađima jedino želi da kaže: „Vidim da ti je teško, i teško mi je zbog toga.“ Cipele mlađeg policajca ostavile su crvenosmeđe mrlje od sasušene krvi na podu ispod stolice. Stariji ih je posmatrao, sav skrhan. Upravo je to bio razlog što nije želeo da mu sin postane policajac.

DESETO POGLAVLJE

Prvo što je čovek na mostu deset godina ranije ugledao bio je jedan tinejdžer za koga je otac priželjkivao da će smisliti neke nove snove. Dečak je možda mogao da sačeka pomoć, ali da li biste vi to uradili? Da vam je majka sveštenica a otac policajac, da ste odrasli uz stav kako se podrazumeva da morate pomagati drugima ako možete i nikoga ne ostavljate ako niste primorani?

Ne.

I tako je tinejdžer istrčao na most i doviknuo čoveku, a čovek je stao. Tinejdžer nije znao šta da radi, pa je jednostavno počeo da... priča. U pokušaju da zadobije čovekovo poverenje. Da ga navede da napravi dva koraka unazad umesto jedan unapred. Vetar im je nežno šuštao u jaknama, u vazduhu se osećala kiša, i koža je već počinjala da naslućuje zimu, a dečak je pokušao da pronađe reči o tome koliko toga postoji za šta vredi živeti, čak i kada ne izgleda tako.

Čovek na ogradi imao je dvoje dece, i to je rekao tinejdžeru. Možda zbog toga što ga je dečak podsetio na njih.

A dečak ga je preklinjao, panično izgovarajući svaki slog: „Nemojte da skočite, molim vas!“

Čovek ga je pogledao mirno, gotovo saosećajno, i odgovorio mu: „Znaš li šta je najgore kada si roditelj? To što te većito ocenjuju po tvojim najgorim trenucima. Možeš da uradiš milion stvari kako treba, a onda jednom pogrešiš, i zauvek ćeš ostati onaj roditelj koji je gledao u mobilni kada mu je dete u parku ljuljaška zveknula u glavu. Ne odvajamo pogled od njih po nekoliko noći i dana u nizu, a onda pročitamo JEDAN SMS, i odjednom svi ti naši najbolji trenuci više ne vrede ništa. Nijedan čovek ne ide kod psihologa da bi pričao o svim onim prilikama kada ga ljuljaška *nije* zveknula u glavu dok je bio dete. Roditelje definišu njihovi neuspesi.“

Dečak, naravno, nije razumeo šta to znači. Ruke su mu drhtale kada je pogledao preko ograde mosta i ugledao smrt kako se prostire tamo dole. Čovek mu se slabašno osmehnuo i napravio pola koraka unazad. U tom trenutku je to i te kako mnogo značilo.

Zatim je čovek pričao o tome kako je imao prilično dobar posao, kako je osnovao prilično uspešnu sopstvenu firmu, kako je kupio prilično lep stan. Celokupnu uštedevinu je uložio u akcije neke kompanije koja se bavi nekretninama, da bi njegova deca mogla da imaju još malo bolje poslove i još malo lepše stanove, da bi mogla da žive bezbrižno, i da ne bi morala da se svake noći onesveščuju od iscrpljenosti, sa digitronom u rukama. Jer u tome se sastoji posao roditelja: da posluže kao rame. Rame na kom deca mogu da sede dok su mali, tako da mogu da vide svet, i da stoje kada porastu, da bi mogla da dohvate oblake, povremeno se zanosеći kada se spotaknu i pokolebaju se. Ona se uzdaju u nas, a to je strahovita odgovornost, jer ona još nisu shvatila da mi zapravo ne znamo šta radimo. I zato je čovek postupio kao i svi mi: pretvarao se da zna. Dok su ga deca zapitkivala

zbog čega je kaka baš braon boje i šta se događa posle smrti i zbog čega beli medvedi ne jedu pingvine. Onda su porasla. Ponekad bi na sekund to zaboravio, pa bi ih umalo uhvatio za ruku. Bože, koliko ih je tada bilo sramota. I njega. Teško je objasniti nekom ko ima dvanaest godina sledeće: kada si ti bio mali, a ja koračao prebrzo, ti bi potrčao da me stigneš i uhvatio me za ruku, i to su bili najbolji trenuci u mom životu. Sa vrhovima tvojih prstiju na mom dlanu. Pre nego što si saznao u čemu sam sve pretrpeo neuspeh.

Čovek se pretvarao, šta god da je bilo u pitanju. Svi ekonomski stručnjaci su ga uveravali da akcije u kompaniji koja se bavi nekretninama predstavljaju sigurno ulaganje, jer svako zna da nekretnine nikada ne gube vrednost. A onda su je jednog dana izgubile.

U svetu je zavladala ekonomska kriza, i jedna banka u Njujorku je otišla u stečaj, a daleko odatle u jednom gradiću u sasvim drugoj zemlji živeo je čovek koji je izgubio sve. Ugledao je most kroz prozor kancelarije kada je spustio telefonsku slušalicu posle razgovora sa svojim advokatom. Bilo je rano jutro, još uvek neuobičajeno toplo za to doba godine, ali kiša se osećala u vazduhu. Čovek je vozio decu u školu kao da se ništa nije dogodilo. Pretvarao se. Prošaputao im je na uvo da ih voli, a srce mu je umalo prepuklo kada su prevrnuli očima. Zatim se odvezao do obale. Zaustavio je auto tamo gde je pisalo da je parkiranje zabranjeno, ostavio ključeve unutra, izašao na most i popeo se na ogradu.

Sve je to ispričao tinejdžeru, a tinejdžer je tada već znao da će se sve srediti, naravno. Jer ako čovek koji stoji na ogradi izdvoji vreme da bi potpunom strancu pričao o tome koliko voli svoju decu, onda je jasno da ne namerava zaista da skoči.

A onda je skočio.